

RHODOCHROSITT OG DINOSAURIER - TUCSON 1993.

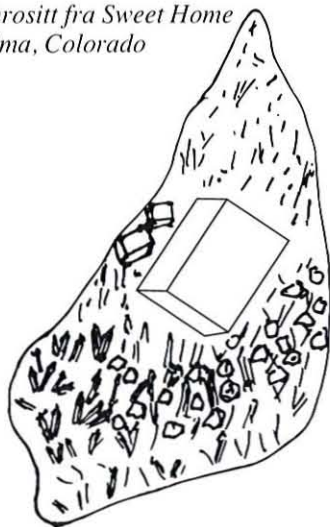
av: Knut Eldjarn

En kort avstikker fra andre møter og oppdrag i USA ga en mulighet til å besøke Tucson også i år. Selv om hovedmessen i Convention Center strekker seg bare over 4 dager, er det salgsmesser i hoteller og moteller i nær 14 dager. Det kan være viktig å være tidlig ute, og derfor er det vanskelig å få med seg alt. Vanligvis er det mange av de nesten 30.000 besøkende som benytter anledningen til å flykte fra områder med kaldere klima for å glede seg over noen feriedager i det solrike Arizona. Men i år var det kaldt og regnfullt. Fjellene rundt Tucson var dekket med nysnø om morgenen og de hyppige regnbygene la en demper på folkelivet rundt utallige utendørs salgsboder med alt fra mineraler til smykker og rariteter. Gamle gruelamper, hjelmer og aksjebrev fra gruveselskaper har sammen med interessen for eldre geologisk litteratur gitt mange muligheter til å finne sin egen personlige nisje som "amatørgeolog". Likevel er det mineraler, smykkestein og i økende grad fossiler som dominerer tilbudet fra flere tusen handlere i Tucson.

Rhodochrositt fra Colorado.

En rekke gamle gruver i Colorado er kjente lokaliteter for store, dyp røde krystaller av mangan-karbonatet rhodochrositt. Særlig berømt var krystallene fra Sweet Home mine nær Alma hvor kvartsganger med store druser med flusspat og rhodochrositt-krystaller ble påtruffet under driften tidligere i dette århundre. Nylig har en gruppe mineral-letere gjenopptatt driften i gruva for å lete etter mer rhodochrositt, og deres innsats var virkelig kronet med hell! Etter flere hundre tusen dollar i investeringer kunne de vise fram det som må være de fineste stuffer med rhodochrositt som er funnet til nå. De to fineste var stilt ut i et eget monter i Convention Center. Den største var en plate på 50 x 70 cm dekket av klare kvartskrystaller og fiolette flusspat-krystaller. På denne var det et perfekt dyp rødt og til dels gjennomsiktig rhomboæder av rhodochrositt med den utrolige størrelsen ca. 12 x 15 cm. Det var også noen mindre krystaller av rhodochrositt på denne. Ved siden av sto en annen stoff på ca. 50 x 30 cm med 5 store rhodochrositt-krystaller

Rhodochrositt fra Sweet Home Mine, Alma, Colorado

på opptil 10 x 10 cm i vakker kombinasjon med dyp gule kalkspat-krystaller og fiolette flusspat-krystaller. Begge stoffene så nesten uskadede ut og det er å håpe at de får plass i et museum hvor mange kan få anledning til å beundre dem!

Det var også en egen salgsutstilling med rhodochrositt hvor betjeningen var kledd i

kjole og hvitt med dyp røde nelikker som pynt. Tilstromningen var stor og salget gikk tydeligvis strykende selv om prisene var fra \$ 200 til mange tusen for stuffer fra 3 - 10 cm. Det var ogsa meget fa virkelig gode stuffer a se. Det meste var enkelt "krystaller" (eller spaltestykker - folk var tydeligvis letturte)!

Skal det være en dinosaur i stuen ?

Interessen for fossiler har tiltatt i USA de senere ar. Det har vært en rekke prosjekter

med ren komersiell innsamling ogsa i nasjonalparker mv. Det har medfort en opphetet politisk debatt mellom myndigheter og paleontologiske museer pa den ene siden og privat-

personer og andre paleontologer pa den andre. Det er innfort strenge lover som begrenser innsamling av fossiler pa offentlig grunn. Det ma gis spesiell tillatelse til slik innsamling.

Med var tradisjon hvor alt skal lovreguleres, synes dette ved første øyekast fornøftig. Men det har ogsa andre sider ved seg. Mange velrenomerte paleontologer har påpekt at de offentlige budsjetter for innsamling av naturvitenskapelig materiale er sa begrenset at dette ma tildels finansieres i privat regi. I USA betyr det i klartekst "sponsing" fra private enkeltperson og fra industri og næringsliv. Men det er vanskelig a skaffe slike midler uten at man har noe a vise for seg. Derfor hevdes det at private prosjekter med risikokapital og profesjonell faglig ledelse og frivillig støtte fra amatører vil medfore at innsamling kan foretas med senere "støttekjop" fra sponsorer. Det er ikke tvil om at en slik modell gir langt mer ressurser til naturhistoriske museer en var byråkratiske bevilgningsmodell. F.eks. skaffet nasjonalmuseet i Canada nylig mer enn 5,5 millioner Can.- \$ - dvs. ca. 30 mill N.kr. i sponsor midler til innkjop av en fremragende mineralsamling

med mer enn 10.000 førsteklases stuffer. Det kan i hvert fall trygt sies at i et system med okende markedsregulering av andre samfunnssektorer f.eks. kultur og idrett, vil f.eks. naturhistoriske museer lett tape pa a være henvist til rigide regler for økonomiske bevilgninger. Dinosaur-utstilling pa Tøyen viser at det er penger a tjene pa nytenkning ogsa for disse museer, men spørsmålet blir hvor mye av et eventuelt overskudd som i siste instans tilfaller museene sa lenge de ikke selv har styring

med slike prosjekter.

Tilbake til USA og Tucson. For interesserte var det utstilt og til salg et komplett dinosaurskjelett som var 6 m langt og nesten 2

meter høyt. Det var en "Edmontosaurus annecteus" som var satt sammen etter 12 ar med møysommelig arbeid i den private "Ruth Mason quarry" i S. Dakota. Prisen var 350.000 \$ for den som ikke har plassproblemer i stua

Granat - årets mineral.

Hvert ar er det ett mineral eller en mineralgruppe som er hovedtema for utstillingene pa hovedmessa. I ar var det granat-gruppens mineraler. Det var mange fine stuffer a se - spesielt blant de konkurrerende utstillere. Jeffrey mine, Asbestos i Canada har til tider produsert fin, lys orange grossular-granat som kan være 2 cm i diameter. Det var mange fine stuffer a se fra denne lokaliteten. De største grossular-granatenes var fra gamle funn ved Lake Jaco i Mexico. Disse rosa enkeltkrystallene opptil 10-15 cm i diameter har ofte en grønn (andradit?)-kjerne. Ellers var det uvarovitt fra Finland og California, spessartin fra Pakistan og California og andradit og almandin fra mange lokaliteter. For en norsk besøkende var det lett a konstatere at en utstilling med de beste granater fra norske forekomster ville virket meget imponerende -

spesielt almandin fra Nordland, andraditt fra Grua, spessartin fra Iveland, pyrop fra Sunnmøre og grossular fra Beiarn og Årvoll.

Ellers er granater ofte bergartsdannende og i denne forbindelse å anse som et meget vanlig mineral. Det var derfor åpenbart populært blant samlere som kunne skaffe seg fine stuffer hos mange handlere til en billig penge.

Gamle nyheter.

Det var ikke mye virkelig nytt å se i Tucson. Det mest spennende for tiden er resirkulering av toppstuffer fra gamle samlinger. Noen av de beste privatsamlingene i USA er i ferd med å skifte eiere og

bare untaksvis kjøpes de i sin helhet opp av f.eks. museer. Det canadiske nasjonalmuseums innkjøp av samlingen til William Pinch, Rochester for nær 30 mill N. kr. er ett eksempel på at det fortsatt er samlinger som beholdes intakt. Oftest blir samlinger stykket opp og kan på den måten glede nye samlere. Men det er viktig at de etiketter som følger stoffene blir tatt vare på og således kan bidra til å dokumentere stoffens historie. I enkelte tilfeller er det fristende å kjøpe gamle stuffer bare på grunn av etikettene. Særlig gjelder det med etiketter fra berømte mineralhandlere fra forrige århundre og tidlig i dette århundre som Krantz, A. Fote og H.A. Ford mv. Det er fascinerende å se at også klassisk skan-

navisk materiale kan finnes på slike messer. Blant de spesielle stuffer som skiftet eiere i Tucson fra gamle samlinger, kan nevnes: Allactitt i 2 cm krystaller i kalkspat fra Långban, eskolaitt fra Outokumpu, pinakiolitt-krystaller og quenselitt fra Långban. Det er alltid spennende med gamle stuffer når det også medfølger gamle etiketter. Ta godt vare på disse! Stuffer uten etiketter har tapt mye av sin verdi selv om lokalitetsopplysningene er overført til nye etiketter!

\$2.50.
PINAKIOLITE xls. in matrix.
Langbanshyttan, Sweden.

HUGH A. FORD, 110 WALL STREET
NEW YORK 5, N. Y.

Av nye funn fra gamle lokaliteter kan nevnes vivianitt-krystaller fra Morocolla i Bolivia. Opptil 15 cm store, gjennomsiktige, blågrønne enkeltkrystaller og grup-

per var å se mange steder og må representere et nyfunn. Det var også noen meget fine, krystalliserte gullstuffer fra California som var forsiktig preparert (ikke syret) med hvit kvarts. Prisene var overraskende moderate og kunne være så lave som 1,2 - 1,5 ganger gullverdien for spektakulære stuffer med fine former og tydelig krystallisering. Til sammenlikning er fortsatt sølvstuffer fra Kongsberg urimelig dyre - ofte 4 - 5 ganger så mye som en tilsvarende gullstuf! Men det er mulig etterspørselen vil avta noe fordi det er funnet fantastiske stuffer med tråd-sølv også i Kazakistan og Peru. Det blir spennende å se tilbudet på neste års Tucson-messe. Da skal hovedtemaet etter sigende være - sølv!

STEINHAUGEN

Krystaller og steiner for samling, sliping og healing. Ring oss på tlf. 69 25 19 63 og vi sender prislister. Eller besøk oss i Storgt. 15 i Moss. Vi har vanlige åpningstider, men tar gjerne imot grupper på kveldstid eller helger. Postadr. Boks 5097, 1503 Moss